

9 EL RITU FUNERARI

Els habitants de la Fonollera-II formen part d'una mateixa comunitat establerta al Baix Empordà. És el principi de la relació poble-territori i la base d'una organització social. Aquestes relacions estan constatades per una sèrie de jaciments arqueològics que devien d'ésser contemporanis. Però aquests jaciments tant a l'aire lliure com en cova corresponen a llocs d'habitació. No sabem encara res sobre els llocs d'enterrament, i menys sobre el ritu funerari emprat.

Després de la Fonollera-II, entre el Bronze Final i principis de l'Edat del Ferro (800-600 anys abans de la nostra era) sabem que els pobles de l'Alt Empordà incineren els seus morts. La pràctica de la incineració apareix com un ritu funerari nou i generalitzat. Els arguments silenciosos que tenim a la Fonollera, sobre aquest tema, ens indiquen que cal ser prudents, malgrat que el fenomen de l'enterrament és un dels últims elements culturals que es modifica en una societat. El moment de la Fonollera-II hauria de trobar-se entre la introducció o el canvi de la pràctica de la incineració per enterrar els seus morts.

El lloc de la Fonollera no ha estat explotat per enterrar-hi els seus morts. La seva situació estratègica i la possibilitat d'explotació de recursos foren utilitzats per assentar-s'hi. Però és en la fase tercera de la Fonollera quan es produeix un nou tipus d'establiment comercial, no d'habitació i és en aquest moment quan es coneix la pràctica esporàdica de la inhumació.

La descoberta de l'enterrament d'inhumació es produí a l'obrir el camí que circumda el turó per la banda Oest; es diu que hi van aparèixer una gran quantitat d'ossos humans, per la qual cosa es va pensar que hi havia una necròpolis.

Les campanyes sistemàtiques d'excavació només han permès de descobrir una sepultura d'època romana. En la cala 1/1975 aparegué una inhumació molt a prop del camí i fora del recinte que sembla tancar una paret trobada anys més tard.

L'esquelet estava col·locat sobre la roca mare, en una diàclasi; el cap descansava sobre una prominència de la roca i el sostenien quatre pedres clavades. Estava orientat a l'Est. A l'alçada de les tíbies, havien estat també col·locades dues pedres clavades, que sostenien precisament la llosa que s'havia dipositat al cim. Damunt els ossos dels peus va aparèixer una llosa més petita que rematava la sepultura. La gran llosa cobria gran part de l'esquelet. En aixecar-la va aparèixer un conjunt de fauna malacològica agrupada, que arribava fins els ossos dels dits de la mà de l'individu. L'espècie predominant era la "*Rumina decollata*". No sabem dilucidar aquest fenomen esporàdic i a la vegada curiós.

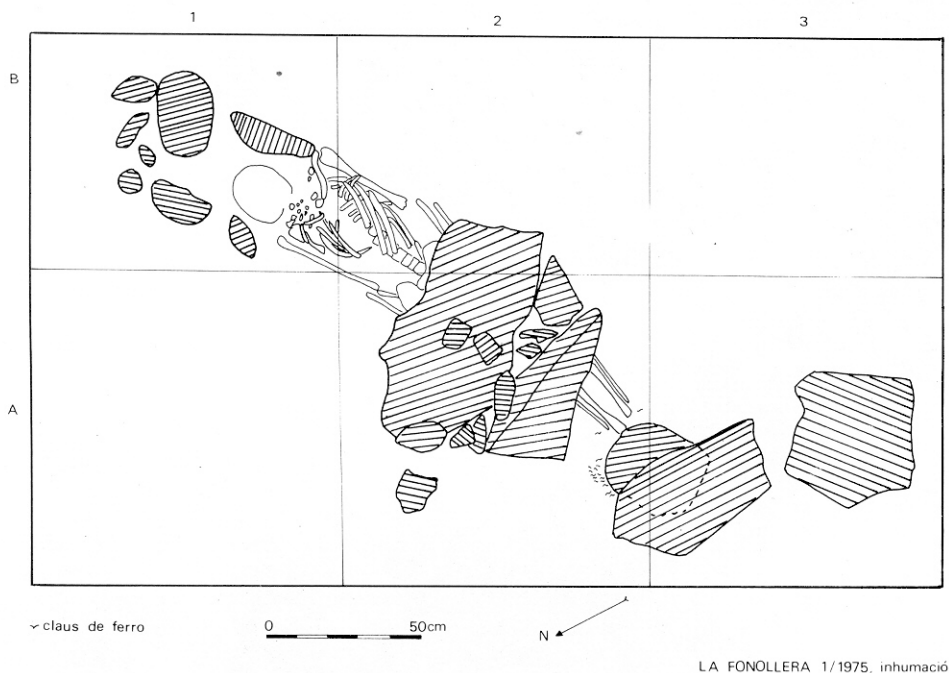
Sota la llosa petita es trobaren els ossos dels peus de l'esquelet i 32 clauets de ferro, de tija petita, els quals pertanyien a la fixació d'un calçat.

L'estudi de l'esquelet aportà les dades següents:

- Es tracta d'un adult de sexe masculí, que ultrapassa escassament els 20 anys, més aviat baix, d'una estatura entre 1,50 i 1,60.
- De tipus mediterrà atípic, per la mesocefàlia que presenta el crani.
- L'individu va patir, en vida, de dues lesions: una escoliosis lleugera a la columna vertebral i una fractura dels escafoïdes a la mà esquerra. Poc després d'aquesta última lesió morí, per causes que desconexim.

L'escassetat de troballes no reflecteix la pràctica habitual del ritu funerari de la inhumació, sobretot si tenim en compte que en la fase III de la Fonollera, el ritu emprat a tot l'Empordà és el de la incineració. Aquesta troballa isolada és un element més que ens indica que en aquest període la Fonollera no era un assentament que aprofités els seus recursos, sinó un establiment comercial i marítim.

Dibuix de l'enterrament de l'individu núm. 1.

BIBLIOGRAFIA:

CAMPILLO, D.; MARTIN, A.: **Estudio antropológico del individuo n.º 1 de la Fonollera**, a "La Fonollera", Torroella, 1977, ps. 199-227.